

SUUREN VALIOKUNNAN LAUSUNTO 4/2006 vp

Hallituksen esitys Bulgarian ja Romanian liittymisestä Euroopan unioniin tehdyn sopimuksen hyväksymisestä sekä laiksi sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja näiden valtioiden kanssa tehtyjen Eurooppa-sopimusten voimaansaattamislakien kumoamisesta

Ulkoasiainvaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 7 päivänä helmikuuta 2006 lähettäessään hallituksen esityksen Bulgarian ja Romanian liittymisestä Euroopan unioniin tehdyn sopimuksen hyväksymisestä sekä laiksi sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja näiden valtioiden kanssa tehtyjen Eurooppa-sopimusten voimaansaattamislakien kumoamisesta (HE 218/2005 vp) valmistelevasti käsiteltäväksi ulkoasiainvaliokuntaan samalla määrännyt, että suuren

valiokunnan on annettava asiasta lausunto ulkoasiainvaliokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- suurlähettiläs Eikka Kosonen, Suomen pysyvä edustaja Euroopan unionissa
- osastopäällikkö Kare Halonen, ulkoasiainministeriö
- puheenjohtaja Gunnar Jansson, romaniasiain neuvottelukunta.

HALLITUKSEN ESITYS

Hallituksen esityksessä ehdotetaan, että eduskunta hyväksyy Euroopan unionin nykyisten jäsenvaltioiden sekä Bulgarian ja Romanian väli-

sen sopimuksen Bulgarian ja Romanian liittymisestä Euroopan unioniin sekä sopimukseen liittyvän lakiehdotuksen.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valio-

kunta puoltaa esitykseen sisältyvän sopimuksen ja lakiehdotusten hyväksymistä seuraavin huomautuksin.

Bulgarian ja Romanian liittyminen Euroopan unioniin tulee nähdä osana 1.5.2004 toteutunutta unionin laajentumista, jolloin kahdeksan itäisen ja keskisen Euroopan entistä suunnitelmatalousmaata sekä Kypros ja Malta tulivat unionin jäseniksi.

Edellistä laajentumista koskevassa lausunnossaan (SuVL 3/2003 vp — HE 78/2003 vp) suuri valiokunta toisti koko Suomen EU-jäsenyyden ajan esittämänsä arviota laajentumisesta: "Euroopan laajeneminen keskisen ja itäisen Euroopan entisiin suunnitelmatalousmaihiin on merkitykseltään historiallinen ratkaisu. Sillä päätetään toisen maailmansodan jälkeinen maanosamme jako kahteen keskenään vihamieliseen ryhmään. Unionin laajentuminen on näin ollen strateginen ratkaisu Euroopan turvallisuuden vahvistamiseksi. Euroopan unionin perusperiaatteisiin kuuluu se, että unionin on oltava avoin kaikille maanosan demokratioille, jotka hyväksyvät unionin päämäärät ja säännöt."

Bulgarian ja Romanian valmius jäsenyyteen

Euroopan komissio julkisti 16.5.2006 Bulgarian ja Romanian EU-jäsenyyteen valmistautumista koskevan seurantaraportin. Raportin mukaan molemmat maat täyttävät EU-jäsenyyden poliittiset edellytykset ja niissä on toimiva markkinatalous. Edellisen seurantaraportin (lokakuu 2005) jälkeisestä edistyksestä huolimatta komissio toteaa, että kummallakin valtiolla on edelleen tarvetta jatkaa uudistuksia useilla sektoreilla.

Komission raportin mukaan Bulgaria ja Romania ovat valmiita liittymään Euroopan unioniin 1.1.2007 lukien ehdolla, että raportissa tarkemmin eriteltyt puutteet korjataan. Komissio tulee antamaan uuden edistysraportin viimeistään lokakuun alussa.

Valiokunta toteaa, että komission raportissa mainitut puutteet Bulgarian ja Romanian valmiudessa unionin jäsenyyteen ovat luonteeltaan vakavat. Bulgarian tuomioistuin- ja syyttäjänlaitoksen kykyyn puuttua tehokkaasti järjestäytyneeseen rikollisuuteen sekä Bulgarian ja Romanian hallinnon kykyyn hallinnoida yhteisön va-

rojen maksatusta ja niiden käytön valvontaa ei saa kohdistua epäilyksiä, kun nämä valtiot liittyvät unionin jäseniksi. Tämän lisäksi valiokunta toteaa kuulemansa asiantuntijalausunnon mukaisesti, että ihmisoikeuksien suojelun eräät peruskysymykset antavat Bulgariassa ja Romaniassa edelleen aihetta huoleen. Komission jatkoseurannassa tulee selvittää, toteuttaako Romania parannuksia laitoksissa elävien lasten epäinhimilliseen kohteluun. Romanian on taattava kaikille lapsille virallisesti identiteetti. Samoin komission tulee vakuuttaa esimerkiksi Bulgarian romaniväestön olojen selvästä paranemisesta. Tilanne, jossa lukuisia romaneja joutuu elämään leireissä ilman osoitetta ja henkilöpapereita kaiken sosiaaliturvan ulottumattomissa, ei ole hyväksyttävissä EU:n jäsenvaltiossa.

Käsiteltävänä olevan sopimuksen mukaan Bulgaria ja Romania liittyvät Euroopan unioniin, jos kaikki nykyiset jäsenvaltiot ratifioivat liittymissopimuksen. Kielteinen arvio Romanian ja Bulgarian valmiudesta jäsenyyteen voi johtaa jommankumman maan tai molempien jäsenyyden lykkäämiseen vuodelle vuoden 2008 alkuun. Se ei kuitenkaan estä jäsenyyden toteutumista.

Kysymystä Romanian ja Bulgarian jäsenyyden alkamisen ajankohdasta tulee valiokunnan mielestä tarkastella siitä lähtökohdasta, miten saavutetaan tehokkaimmin tavoite, että molemmat jäsenvaltiot ovat mahdollisimman pian jäsenyyden ehdot moitteettomasti täyttäviä unionin jäsenvaltioita.

Valiokunta muistuttaa, että eräitä vuonna 2004 unioniin liittyneitä maita koskivat samantyyppiset hallinnon ja oikeudenkäytön tilaa, järjestäytynyttä rikollisuutta, korruptiota, ihmisoikeuksien suojaa ja vähemmistöjen asemaa koskevat varaukset kuin nyt on esitetty Bulgarian ja Romanian osalta. Näistä varauksista huolimatta vuoden 2003 laajentumista koskeva sopimus katsottiin mahdolliseksi hyväksyä. Vuonna 2004 tapahtunutta laajentumista voidaan pitää kiistattomana menestyksenä, ei vähiten laajentumisesta seuranneen, koko unionia hyödyttäneen taloudellisen kasvun ansiosta.

Bulgarian ja Romanian liittymissopimukseen liitetyn pöytäkirjan 37 ja 38 artiklaan sisältyy suojalauseke, jonka mukaan Euroopan komissio voi kolmen vuoden aikana uusien jäsenvaltioiden unioniin liittymisen jälkeen joko omasta aloitteestaan tai unionin jäsenvaltion perustelusta pyynnöstä ryhtyä tarvittaviin toimenpiteisiin sen johdosta, että Romaniassa tai Bulgariassa ilmenee puutteita unionin lainsäädännön toimeenpanossa tai soveltamisessa. Pöytäkirjan 36 artikla mahdollistaa suojatoimenpiteet siinä tapauksessa, että Bulgarian ja Romanian liittymisestä aiheutuu vakavia häiriöitä jollakin talouden alalla joko liittyvissä valtioissa tai unionin nykyisessä jäsenvaltiossa. Tämän lisäksi Bulgariaan ja Romaniaan sovelletaan jäsenyyden alkamisesta lähtien yhteismarkkinoiden turvaamiseksi luotua rikkomusmenettelyä.

Lausunto

Lausuntonaan suuri valiokunta esittää

että hallituksen esitykseen sisältyvät sopimus Bulgarian ja Romanian liittymisestä Euroopan unioniin sekä sopimukseen liittyvä lakiehdotus ovat hyväksyttävissä,

että Suomen tulee tukea Bulgarian ja Romanian liittymistä unioniin vuoden 2007 alusta ehdolla, että Euroopan komission raportissa 16.5.2006 mainitut ongelmakohdat korjataan, sekä

että ulkoasiainvaliokunta ottaa huomioon, mitä edellä on esitetty.

Helsingissä 19 päivänä toukokuuta 2006

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Jari Vilén /kok
vpj. Antti Kaikkonen /kesk
Kimmo Kiljunen /sd
jäs. Eero Akaan-Penttilä /kok
Arja Alho /sd
Heidi Hautala /vihr
Pertti Hemmilä /kok
Toimi Kankaanniemi /kd
Johannes Koskinen /sd
Risto Kuisma /sd
Miapetra Kumpula-Natri /sd
Markku Laukkanen /kesk
Susanna Rahkonen /sd

Juha Rehula /kesk
Kimmo Sasi /kok (osittain)
Jouko Skinnari /sd
Astrid Thors /r
Kimmo Tiilikainen /kesk (osittain)
Jan Vapaavuori /kok
Matti Väistö /kesk
vjäs. Timo Kalli /kesk
Tuija Nurmi /kok
Anni Sinnemäki /vihr
Timo Soini /ps
Tapani Tölli /kesk.

Valiokunnan sihteerinä ovat toimineet

valiokuntaneuvos Peter Saramo
valiokuntaneuvos Kirsi Pimiä.